

Možnosti – kam s nimi?

Za okupace (protektorátu) napsal Vilém Mathesius a u Jana Laichtera vydal hezkou knížku, „Možnosti, které čekají“. Mohou však možnosti „čekat“? Kde by to mohly udělat? O možnostech můžeme říci, že přicházejí – anebo můžeme litovat, že nepřicházejí. Ale ani to není bez jisté korektury správné. Možnosti opravdu mohou přicházet, ale nemohou přicházet z minulosti, kde by v nějaké formě „byly“, ale jejich „přicházení“ je velmi zvláštní: možnosti přicházejí z budoucnosti, a v té budoucnosti nejsou – to by nebyl žádná budoucnost! Možnosti, které přicházejí, ještě nejsou. A nepřicházejí tak, že by se pohybovaly z místa na místo, nýbrž tak, že se jakoby otvírají. A komu se otvírají? Inu tomu, kde na ně jen nečeká, ale kdo pro to jejich přicházení něco udělá. A co lze udělat s možností, která ještě není? Takovou možnost je možno proměnit z nejsoucí ve jsoucí, a to tím, že ji uskutečníme. Na celé věci je snad nejzajímavější, že všude tam, kde nějaké možnosti uskutečníme, vlastně s nimi skončujeme; prostě je zrušíme. Možnost, která byla uskutečněna, přestává být možností, stává se skutečností. Naše zkušenost nám říká, že tam, kde je uskutečněna nějaká možnost, není zrušena jen tato uskutečněná možnost, ale zároveň je zrušeno několik možností dalších, které nejen že ještě uskutečněny nebyly, ale v některých případech už nikdy uskutečněny ani v budoucnosti být nemohou. Tomu se říká volba, rozhodnutí. To je některým lidem tak líto, že se raději nerozhodují, aby si moli ponechat víc možností – ovšem jen pod podmínkou, že to budou nadále možnosti nejsoucí, neuskutečněné. I to je ovšem chybné, marné očekávání. Možnosti, tedy ty ještě nejsoucí, na nás totiž nečekají, anebo jen výjimečně. Možnosti přicházejí z budoucnosti, otvírají se na nějaký čas, a pak se zavírají a zase odcházejí, nevyužité, neuskutečněné. A nevracejí se, leč s výjimkou, a to jen ty druhořadé. Každá možnost „je“ jen příležitostí, a ta může být promarněna. Ale jak můžeme a jak máme takové příležitosti „lokalizovat“, a jak je zejména můžeme a máme „temporalizovat“? Kdaž ztracenou či promarněnou příležitost třeba dodatečně rozpoznáme, a už je pozdě, kam ji zařadíme? A byla tam opravdu, pokud ji nikdo nezaregistroval?

(Písek, 100421-2.)